

Skynsamur búskaparpolitikkur:

Vaksandi avlop, lágur rakstrarvøkstur og málrættaðar íløgur

Kristina Háfoss

Landsstýrskvinna í figgjarmálum

Vit stevna – við vøkstri, vælfærd og varsemi – fram móti búskaparligum sjálvbjargni.

Avlop landskassans væntast at gerast 112 mió. kr. í figgjarlógini fyri 2017. Eftir 8 ár við halli hjá landinum væntast sostatt avlop í ár og vaksandi avlop í 2017. Eisini gerst figgjarlaga langtíðarhaldfærið hjá landinum betur. Hetta verður rokkið við skynsimum búskaparpolitikki, herundir lágum rakstrarvøkstri, málrættaðum ílögum og inntøkuvøkstri vegna framgongd í føroyska samfelagnum.

Tað gongur væl

Tað gongur væl í Føroyum í dag. Stórir búskaparvøkstur á 7-8%, vøkstur í lönargjaldingum á út við 7% og arbeiðsloysi á bara góð 2%. Samstundis er stórir vøkstur í uppsparingini hjá føroyingum. Seinastu 12 mánaðarnar hava húsarhald økt innistandandi í føroysku peningastovnunum við 9%, ið er góðar 700 mió. kr., og vinnulívið við 6%, ið er um 200 mió. kr. Í sama tíðarskeiði eru útlánini til húsarhald bara økt 3%, ið er um 300 mió. kr., meðan útlánini til vinnulívið standa í stað. Kommunurnar rinda eisini

skuld skjótt niður, og eru allar kommunur undir eina álíkning í skuld. Landið hevur nú eisini vaksandi avlop, so vøksturin og framgongdin í dag eru ikki grundað á lánifiggjaða nýtslu, so sum vit hava sæð í undanfarnum uppgongutíðum í Føroyum. Tvørturímóti, so uppspara føroyingar sum ongantíð áður.

VARSEMI

Vit vísa varsemi við figgjarlógini. Tí góðar tíðir krevja varsemi og skynsama búskaparstýring.

Vit eru nú í góðum tíðum, og landsstýrið velur tí at leggja seg eftir, at **halda aftur í rakstrarútreiðsluvøkstrinum**, soleiðis at hesin veksur minni enn búskaparvøksturin og minni enn inntøkuvøkstur landsins. Vanligu rakstrarútreiðslurnar í figgjarlóg landsins fyri 2017 vaksaminni enn tveyprosent, hóast stóran búskaparvøkstur og inntøkuvøkstur á 4,5% sammett við figgjarlógina fyri 2016. Hetta bætir um sokallaða bygnaðarlaga hallið og styrkir figgjarlaga langtíðarhaldfærið hjá landinum.

Hóast stóra búskaparvøksturin er búskapurin sum heild ikki ovhitaður. Hinvegin eru sokallaðir fløskuhálsar, ið eru avmarkaðir til ávísar vinnur og til ávís øki í landinum. Fyri at **minka trýstið av**

fløskuhálsunum innan byggivinnuna, hevur landsstýrið avgjørt at minka landsins játtan til byggiløgur við 13% í figgjarlógini fyri 2017 í mun til samtyktu játtanarkarmarnar í vár. Ístaðin verður upphæddin flutt til árið 2020, tá færri almennar íløgur verða gjørdar.

Landið fremur tó ikki búskaparstýring einsamalt. Tí landsins íløgur í figgjarlógini á 257 mió. kr. eru minni enn 20% av samlaðu almennu ílögum í 2017. Tí er **neyðugt, at land, kommunur og almenn feløg samstarva um at tillaga virkseimið** í mun til búskapargongdina. Vit eru tí í samskipti við viðkomandi partar um, at allir partar taka og vísa ábyrgd, tá ið umræður skynsama búskaparstýring. Umframt landið, hava aðrir partar eisini avgjørt at útseta ávísar byggiløgur, eitt nú SEV og Bústaðir.

Enn ein týðandi orsök til at **vísa varsemi** í hesum døgum er, at búskaparvøksturin í samfelagnum millum annað er komin av viðurskiptum, ið vit ikki hava stórvegis ávirkan á. Laksa-prísirnir eru í lýtuni óvanliga høgir, nøgdirnar av uppsjóvarfiski eru stórar, oljuprísirnir lágir og rentustøðið søguliga lágt. Tað er tí týðandi, at samfelagið verður rikið á ein skynsaman hátt, ið tryggjar at landið eisini er væl fyri, tá ið oljuprísurin og rentan hækka,

nøgdin av uppsjóvarfiski minkar, og laksa-prísirnir lækka. Hetta verður gjørt við at halda aftur í rakstrarútreiðsluvøkstrinum, fremja nýskipanir, økja avlop landskassans, rinda aftur skuld í góðum tíðum og at seta pening í búskapargrunn hjá landinum.

Við avlopi í ár og komandi ár fara vit at minka skuldina hjá landinum, og fer 80% av yvirskotinum til at **minka skuld landsins**, samstundis sum 20% av avlopinum verður sett í Búskapargrunn Føroya at standa ímóti við í verri tíðum.

VØKSTUR

Vit fremja varandi fólkvøkstur, vaksandi virðisøking og vaksandi sjálvbjargni við figgjarlógini. Tí hetta er lykilin til at mæta høgðs-avbjóðingum okkara, fer at styrkja okkara samfelag, og gera okkara samfelag figgjarlaga haldført.

Varandi fólkvøkstur er avgerandi fyri, at tryggja framtíðina hjá landi og fólki. Vit hava stórsta fólkvøksturin í mong ár. Nærkast nú 50.000 íbúgvum. Eru vörðin 618 fleiri seinasta árið – 342 kvinnur og 276 menn. Fleiri átøk eru framd og verða framd fyri at halda áfram við hesi góðu gongd. Barsilstíðarskeiðið er langt við 6 vikum, og familjuískoyti er sett í verk til familjur í figgjarlaga trongum korum. Eisini er munandi

skattalætti latin lág- og miðalløntum – ein skattalætti á upp í 8.500 kr. árliga fyri persón við miðalløn.

Komandi ár hækka barnafrádrátturin hjá smábarnafamiljum munandi. Fyri børn undir skúlaaldur fer frádrátturin úr 6.500 kr. upp í 9.200 kr. fyri hvørt barnið. Eisini hækka stuðulin til lesandi við børnum, eins og lestrarstuðulin fyri lesandi undir styttri vinnuførleikagevandi og hægri útbúgving hækka, og Mentanargrunnurin verður styrktur, fyri at skapa stórri trivnað, framgongd og fyri at fáa enn fleiri av okkara ungu at velja Føroyar sum landið har tey liva og virka.

Vaksandi virðisøking er ein týðandi lykil til fleiri stórv og varandi fólkvøkstur. Vit fremja tí munandi uppraðfesting av fiskivinnugransking. Hetta vil, saman við fiskivinnuúskipan, og betri marknaðaratgongd fyri útflutning okkara, skapa virðisøking og fleiri stórv í Føroyum. FarGen verkætlanin verður eisini uppraðfest, betri samskipan av ferðavinnuni verður framd, Føroyar sum marítimur tænaðudepil marknaðarførdur, filmshús sett í verk og munandi íløg í talgilding av Føroyum – herundir eina talgilda undirskrift til allar føroyingar – eru millum átøkini at skapa stórri virðisøking og fleiri stórv komandi árin.